

Kajaanin yliopistokeskus
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Lahden yliopistokeskus
Mikkelin yliopistokeskus
Porin Yliopistokeskus
Seinäjoen yliopistokeskus

Lausunto Sivistysvaliokunnalle: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2023.

Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumi (Kajaanin, Kokkolan, Lahden, Mikkelin, Porin ja Seinäjoen yliopistokeskukset) kiittää lausuntopyynnöstä koskien Hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023.

Yliopistokeskukset ovat useamman yliopiston yhteistyössä ja OKM:n kanssa perustettuja kokonaisuuksia ja ne ovat osa Suomen yliopistojärjestelmää. Niillä on monia sopimuksia paikallisten ja alueellisten organisaatioiden kanssa, joiden kautta on syntynyt ainutlaatuinen yhteistyöverkosto. Ne toimivat useiden yliopistojen yhteistyöalustoina ja verkostoituvat alueilla yritysten ja kuntien kanssa. Yliopistokeskukset ovat alueellisia osaamiskeskuksia, joissa tehdään yhteistyötä alueen elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kuten koulutusorganisaatioiden kanssa. Jokaisella yliopistokeskuksella on oma profiilinsa, joka lähtee alueen tarpeista. Näin voidaan maksimoida yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Hallituksen esityksessä talousarvioksi 2023 tuodaan esille, että hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen, millä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävä julkista kasvua.

Talousarvioesityksessä huomioidaan myös valtion lisäpanostukset tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Vuodesta 2023 alkaen otetaan verotuksessa käyttöön tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys T&K-investointien tukemiseksi. Työllisyyden ja yrittäjyyden tukemiseksi ehdotetaan rahoitusta alueelliseen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, erityisesti korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyöhön yritysten kanssa.

Alueellisen vaikuttavuuden näkökulmasta yliopistokeskusten toiminta mahdollistaa tuen hyödyntämisen myös yliopistokaupunkien ulkopuolelle.

1. Yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen

Yliopistojen perusrahoitus tulee olla turvattu korkeakoulutettujen osaajien varmistamiseksi.

2. Polarisaation estäminen ja talouskasvun mahdollistaminen koko maassa

On huomioitavaa, että tilastollisten seurantatietojen mukaan koulutustasoerot ovat kasvamassa Suomessa. Yliopistokeskusmaakunnissa koulutustaso on alhaisimmasta päästä. Tavoitteena oleva 50 % voidaan saavuttaa joko panostamalla koulutustoimintaan siellä, jossa koulutustaso on ennestään korkea, tai sitten pyrkiä nostamaan kaikkien alueiden ja kaikkien väestöryhmien koulutustasoa. Jälkimmäistä pidetään yleensä järkevämpänä yhteiskuntapolitiikkana. Suuret erot koulutustasossa eivät turvaa työmarkkinoiden toimintaa. Ne näyttäytyvät mm. osaavan työvoiman puutteena, jopa kasvun esteenä.

Alueet ja niiden tarpeet ovat monin paikoin erilaisia. Tarvitaan ratkaisuja koulutuksen järjestämiseen, saavutettavuuteen ja ohjaukseen, joita voidaan soveltaa tarpeiden mukaan. Monin paikoin puhutaan yksilökohtaisten ratkaisujen löytämisestä.

3. TKI-toiminta alueellisen hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän kasvun edistämiseksi

T&K-tavoitteen osalta haasteena on alueiden erilaisuus. Alueilla, joissa yritystoiminta on pien- tai mikroyritysvailla, TKI-toiminnan kehittäminen on huomattavasti vaikeampaa, koska pienillä yrityksillä ei ole tarvittavia resursseja. (Esim. Etelä-Savo on yksi maan yrittäjyysintensiivisimmistä maakunnista, mutta valtaosa toimivista yrityksistä on mikroyrityksiä)

Koulutustasoerot säteilevät myös elinkeinotoiminnan uudistumiseen. Kilpailukyky vahvistuu vain rajatussa joukossa yrityksiä, kun sen pitäisi vahvistua pääosassa yrityksiä.

4. Yliopistokeskukset mukana kehittämisessä

Moniyliopistollisina ja monitieteisinä ja lähellä työelämää toimivina kokonaisuuksina yliopistokeskukset tarjoavat erittäin hyvän alustan alueellisen korkeakouluopetuksen, tutkimuksen alueelliseen toimintaan. Ne tarjoavat myös hyvän alustan jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämis- ja kokeilutoimintaan.

Alueiden menestyminen omilla vahvuuksillaan edellyttää määräraikaisten hankkeiden lisäksi myös pysyvämpiä infrastruktuureja erityisesti tutkimuksen ja koulutuksen saralla. Yliopistokeskukset tuovat yhteen korkeimman tason tutkimusta, kunnallisia toimijoita ja yrityksiä tukien osaamiskeskittymien syntyä ja kehittymistä. Alueella tuotettu tieto päätyy käytäntöön varmemmin silloin, kun toimijat eivät vaihdu jatkuvasti. Yliopistokeskukset myös tukevat osaamiskeskittymien kestävyttä: vahvojen verkostojen ansiosta toiminta ei ole yhden yrityksen tai hankkeen varassa. Tutkimusperustainen kehittäminen tarkoittaa jatkuvaa uudistumista ja uusien osaamisalueiden etsimistä. Tutkintokoulutuksen lisäksi yliopistokeskukset toimivat alustoina jatkuvan oppimisen palveluille, jotka muutoin ovat monella paikkakunnalla vaarassa jäädä pelkän verkko-opetuksen varaan, mikä eriyttää alueiden osaamistasoja entisestään.

Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumi

Kajaanin yliopistokeskus, johtaja Vesa Virtanen
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, johtaja Marko Aittola
Lahden Yliopistokampus, pääsihteeri Minna-Maija Salomaa
Mikkelin yliopistokeskus, pääsihteeri Matti Malinen
Porin yliopistokeskus, johtaja Tarmo Lipping
Seinäjoen yliopistokeskus, tutkimusjohtaja Juha Alarinta

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa pääsihteeri Minna-Maija Salomaa, Lahden Yliopistokampus
minna-maija.salomaa@lahdenyliopistokampus.fi, p. 050 5958853

